

Nyk de Vries in Amsterdam. FOTO JEAN-PIERRE JANS

De mooiprater die zich liet kennen

Ze duurden even lang. Het opruimen van de volgepakte schuur van zijn overleden vader en het schrijven van zijn nieuwste, autobiografische roman. Na zes jaar zwoegen verschijnt deze week *Renger*, de eerste Nederlandstalige roman van de Friese schrijver en oud-Groninger Nyk de Vries.

LIEKE VAN DEN KROMMENACKER

Een nostalgisch, zelfs idyllisch verhaal had hij ervan kunnen maken. De geschiedenis van zijn vader. Van hem en zijn vader, de onberekenbare bouwvakker die de wereld met argwaan tegemoet trad. „Zo van: hij had heel veel geld en heel veel spijkers. Maar het ligt iets ingewikkelder.”

Nyk de Vries (44) is gespannen, daags voor hij zijn nieuwste verhaal met de wereld deelt. Een relaas dat de aders van zijn bestaan blootlegt. Van het verstopte leven dat hij leidde in het stille Friese dorp Noardburgum tot aan zijn grillige studententijd in Groningen en verder, in Amsterdam, de stad waar hij zich pas echt liet zien.

Laat zien.
„Dit verhaal had ik nodig om te vertellen waar ik vandaan kom. Wie ik ben”, zegt hij.

Niet in een paar goed verteerbare zinnen die een leven mooier maken dan het is. In *Renger* reconstrueert De Vries onomwonden heden en verleden. Het resultaat is een wonderlijke raamvertelling en *road novel* ineens, waarin een belangrijke rol is weggelegd voor een mysterieuze vreemdeling: Renger.

Het hoofdpersonage, een naamloze jonge Friese schrijver, neemt een lift aan van deze man in zijn wit pak; het type mooiprater waar zijn vader – soms boos om niks, achterdochtig over alles – hem herhaaldelijk voor heeft gewaarschuwd. Wat volgt is

een benauwende, confronterende tocht terug naar het Friesland en Groningen van zijn jeugd.

We vertellen onszelf allemaal het verhaal dat ons het beste van pas komt. (p. 309)

„Veel dingen die in het boek voorkomen, heb ik nooit eerder verteld”, zegt De Vries. Niet in zijn twee eerdere Friese romans *Rezineknyn* (Rozijnkonijn, 2000) en *Prospero* (2006), niet in zijn absurdistische korte prozagedichten.

Ook bij *Renger* – geschreven in het Nederlands vanwege het grotere bereik – laat De Vries in het midden waar precies de feiten ophouden en de fictie begint. „Maar je kunt ervan uitgaan dat de stukken over de vader grotendeels waar zijn.”

De oorlogsjaren maakten zijn vader voorzichtig, zuinig en verzameltuchtig. Zijn boodschap: laat nooit te veel van jezelf zien.

Zo zacht als hij soms was, zo onvoorspelbaar waren zijn plotselinge opvliegende buien. Het maakte van de zoon een jongen die het goed wilde doen. Te goed. Loyaal aan zijn vader, ontrouw aan zichzelf.

Ik moet me laten kennen. (p. 341)

In reactie op zijn onvaste vader vlucht de hoofdpersoon in het maken. Muziek, proza, poëzie. De onbekende kunstwereld biedt houvast. Gewillig laat hij zich meevoeren.

Eerst door Reiziger, net als Renger

een geheimzinnige figuur in een wit pak. Een vrije geest die een kunstenaarswalhalla bestiert in een oude melkfabriek. Er zijn meisjes, er is drank, er zijn geen grenzen.

De man is wat zijn vader een ‘mooiprater’ zou noemen. ‘Een egoïstisch kunstenaarstype, die de wijsheid in pacht denkt te hebben en rondraait in zijn eigen kring’.

Langzaam brokkelt Reizigers vernislaag af. In de fabriek blijkt niet alles te zijn wat het lijkt. De blik van de jongen verandert.

De Vries: „Hij beseft dat hij zichzelf lange tijd een verhaal heeft verteld dat niet klopt.”

Bijna gehypnotiseerd door het voornemen om voortaan in volledige openheid te leven, verhuist de jongen van zijn studentenstad Groningen naar Amsterdam, waar hij voor het eerst gaat samenwonen met zijn meisje.

Dan duikt Renger op, de man van de lift.

Steeds opnieuw moet de werkelijkheid worden benaderd en bevochten. (p.327)

Of deze vreemdeling echt bestaat? „Buiten de familiegeschiedenis is een deel verzonnen”, zegt De Vries, „maar in de geest is het waar.”

Zo is de drang van de hoofdpersoon om zijn leven niet langer mooier voor te stellen dan het is aan de werkelijkheid ontleend.

De Vries: „Lang heb ik me laten meevoeren door een soort idee van

‘Lang heb ik me laten meevoeren door een soort idee van het vrije kunstenaarschap’

het vrije kunstenaarschap.” Het gevolg: hij veranderde in een omfloerste versie van zichzelf. „Ik werd altijd voor vaag uitgemaakt. Dat is het beeld dat mensen van me hadden.”

Hij is niet iemand die gemakkelijk het achterste van zijn tong laat zien. Nog steeds niet.

Laveren is het, tussen het ‘laat niet te veel zien’ van zijn vader en het ‘verstopt je niet’ van zijn omgeving.

Voor deze middenweg gooide hij eerst het roer om, net als de hoofdfiguur. Met een verhuizing naar de hoofdstad en aanvankelijk van plan het schrijven op te geven.

„Ik schreef twee romans waar niemand me van kent”, zegt De Vries. „Het was stoppen, of het beste maken dat ik nu in me heb.”

Wat hem liet doorschrijven? „Ik realiseerde me dat het dom zou zijn om te stoppen. Dan gooi je alles weg. Kapitaalvernietiging, zou je kunnen zeggen.”

Als beide ouders weg zijn (...), dan blijft er niemand meer over. vanaf dat moment moet je het zelf doen. (p.72/73)

Hij is 44, nakomer van twee zussen en een broer en wees. De Vries verloor zijn moeder in 2004 aan kanker. Zes jaar eerder overleed zijn vader na een hartaanval. De man bleek, behalve een schuur vol spullen, in het geheim een half miljoen gulden te hebben opgespaard.

De ontdekking leerde De Vries: de grootste verandering is een kleine. Paradoxaal genoeg is voor zo’n inzicht eerst een grote omslag nodig, weet hij. „Vroeger was mijn vader heel arm, waardoor hij rigoureuus is gaan sparen. Om het goed te doen. Maar het was misschien beter geweest een beetje minder zuinig te zijn, zodat we wat meer te besteden hadden gehad.”

Na het verlies van zijn ouders ruimde De Vries alle spijkers, schroefjes en balken van zijn vader op. Na zes jaar heen en weren tussen Groningen en Noardburgum was de schuur leeg. Na nog zes jaar was *Renger* geschreven. De jaren en de afstand, ze waren nodig. Weggaan moest De Vries, om te kunnen schrijven over waar hij vandaan komt. Te zien, waarvoor hij lang blind was: zo is het goed.

Nyk de Vries (1971) presenteert *Renger* op zaterdag om 15.00 in boekhandel Van der Velde aan de Vismarkt in Groningen. ‘s Avonds is hij te gast tijdens Festival Het Grote Gebeuren. Op zaterdag 21 november is hij in Leeuwarden, bij de Pulp Clup aan de Prinsesseweg.